

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ТА МОНІТОРИНГУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

ТКМЦНОІМ

(протокол №3 від 23.12.2025р.)

Вводиться в дію з 01.01.2026р.

Директор ТКМЦНОІМ Г. І.

Литвишук

**Програма підвищення кваліфікації керівників закладів загальної
середньої освіти, які впроваджують
Державний стандарт базової середньої освіти**

«Інклюзивна компетентність»

Тернопіль 2026

Інформація про розробників: Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу (Литвинюк Галина Іванівна, директор Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу, PhD, освітні та педагогічні науки; Костенко Ольга Станіславівна, консультант КУ «ІРЦ Великоберезовицької селищної ради», магістр, спеціальна освіта; Тригук Оксана Степанівна, заступник директора Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ст. № 11, практичний психолог-методист).

Рецензенти: Бабійчук Тетяна Михайлівна, директор КУ ТМР «ІРЦ № 1»; Крупник Зоряна Ігорівна, доцент кафедри психології і соціальної роботи Західноукраїнського національного університету, кандидат педагогічних наук.

Напрямок підвищення кваліфікації: підвищення кваліфікації керівників закладів освіти, що забезпечують здобуття базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 № 905).

Термін дії програми: 2026 – 2030 рр.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність підвищення кваліфікації

Розвиток сучасного суспільства України і процеси інтеграції в європейську спільноту гостро ставлять питання забезпечення соціального захисту громадян країни, особливо тих, хто потребує його найбільше. Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана насамперед, з тим що чисельність дітей з особливими освітніми потребами (ООП), неухильно зростає. Успішність виховання, навчання, соціальної адаптації дитини з ООП в загальноосвітньому навчальному закладі залежить від правильної оцінки її можливостей знання педагогами й батьками психологічних особливостей дитини та застосування відповідних методів педагогічної роботи.

Керівники закладів освіти мають бути компетентними при організації інклюзивного навчання та створенні умов для особистісного розвитку дітей з особливими потребами. Вивчення цієї програми покликане сформувати у слухачів основи теоретичних і практичних знань та навичок з базових питань організації та супроводу інклюзивного навчання.

Типову програму розроблено з урахуванням положень законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання

підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» (зі змінами), наказу Міністерства розвитку економіки України від 17 вересня 2021 року № 568-21 «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти», Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957), інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність закладів щодо запровадження інклюзивної освіти. Програма складається з 2-х модулів, що відповідають інклюзивній професійній компетентності керівника закладу загальної середньої освіти, визначеній Професійним стандартом керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. Кожен модуль передбачає теоретичну та практичну складові, а також самостійну роботу слухачів. Теоретична складова програми реалізується у формі інтерактивних відеолекцій, відеоконференцій тощо. Практична складова - у формі навчальних вебінарів, практикумів. Після завершення навчання передбачаються контрольні заходи (тестування, розробка індивідуальної програми розвитку дитини з ООП).

Цільова група: керівники закладів загальної середньої освіти, що забезпечують здобуття базової середньої освіти..

Обсяг (тривалість): 0,6 кредитів ЄКТС / 18 год.

Особливості реалізації програми

Короткостроковий курс з можливістю опанування змісту програми один раз на п'ять років.

Форма (форми) підвищення кваліфікації:

Курсова підготовка за інституційною формою в режимі відеозв'язку (дистанційно).

Мета підвищення кваліфікації

Підвищення професійної грамотності керівників та надання теоретичних відомостей про основи управлінського супроводу інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти в контексті НУШ, систематизувати знання про сучасні підходи до інклюзивної освіти, сформувані навички бачення ефективності організації освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього простору, ознайомити з продуктивними педагогічними технологіями розвитку дітей з ООП з урахуванням їхньої індивідуальності.

Завдання підвищення кваліфікації

➤ забезпечити розвиток ціннісного ставлення керівників закладів освіти до управлінської діяльності в частині технологій, пов'язаних з нормативно-правовим забезпеченням інклюзивної освіти; ознайомити з основними поняттями та завданнями інклюзивного навчання;

➤ розкрити особливості професійної діяльності керівника під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища;

➤ висвітлити провідні напрями та результати наукових досліджень у галузі інклюзивної освіти, класифікаційні ознаки та категорії дітей з ООП,

рівні підтримки в інклюзивному освітньому процесі;

- сформуванню розуміння принципів універсального дизайну в освіті та принципів розумного пристосування, побудови стратегій ефективної взаємодії керівників закладів освіти, педагогів, відповідних фахівців, батьків та учнів щодо розроблення індивідуальної освітньої траєкторії розвитку дитини з ООП.

- **Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться**

Удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей за професійним стандартом «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» у межах професійної діяльності або галузі знань.

1. Формування та розвиток загальних компетентностей:

ЗК.02 соціальна,

ЗК.04 когнітивна.

2. Формування та розвиток професійних компетентностей керівника ЗЗСО на виконання трудових функцій:

A1 нормативно-правова,

B3 компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства,

G1 здоров'язбережувальна,

G2 інклюзивна.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

Після успішного засвоєння програми слухач повинен:

Знати та розуміти:

- основні нормативно-правові акти щодо організації інклюзивного навчання в закладі середньої освіти;

- ознаки та характеристики інклюзивного освітнього середовища, критерії оцінки інклюзивного середовища та алгоритм дій керівника закладу;

- основні принципи універсального дизайну в освіті та принципи розумного пристосування;

- розумні пристосування, їх застосування в роботі з учнями з ООП;

- класифікаційні ознаки та категорії дітей з ООП;

- рівні підтримки в інклюзивному освітньому процесі;

- технологію складання ІПР, принципи командної роботи;

- особливості роботи в команді для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в інклюзивному просторі;

- зміст, форми і методи інклюзивної освіти;

- як адаптувати навчальні програми для дітей з ООП.

Вміти:

- оцінити можливості закладу для організації інклюзивного навчання дітей з ООП;

- здійснювати заходи щодо забезпечення дітей з ООП матеріалами, пристроями і обладнанням для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні, вихованні;

- застосовувати принципи універсального дизайну та принципи

розумного пристосування під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища;

- працювати в команді для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в інклюзивному просторі;
- адаптувати навчальні програми для дітей з ООП;
- вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію дитини з ООП.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Система балів: максимальна кількість балів – 60, прохідний бал – 30.

Контрольні заходи – практична робота (20 балів), тестування (два по 20 балів).

Для отримання сертифікату про підвищення кваліфікації загальний середній бал має бути не нижче 30.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації

Сертифікат за підсумками опанування освітньої програми на 18 годин (0,6 кредита ЄКТС).

Вартість: 396,00 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено формування/розвиток інклюзивної компетентності керівника закладу освіти. Самостійна робота передбачає вивчення ролі керівника під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища, дистанційного навчання учнів з ООП.

Зміст програми складається з двох взаємопов'язаних модулів. Підсумкові заходи здійснюються у формі виконання практичної роботи та контрольних тестувань за кожним з модулів.

Практична робота оцінюється в 20 балів. На етапі завершення вивчення модулів слухачі складають підсумковий тест із 10 питань, кожне оцінюється у 2 бали.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, 60. Прохідний бал 30. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 18 год, з них: 5 год — лекційні заняття, 8 год — практичні заняття, 3 год — самостійна робота, 2 год — контрольні заходи.

Назви навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Розбудова інклюзивного освітнього середовища як пріоритетний напрям діяльності керівника закладу ЗСО					
Тема 1.1. Нормативно-правові основи інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта у контексті НУШ.	1		1		2
Тема 1.2. Інклюзивне освітнє	1	2			3

середовище. Критерії оцінки інклюзивного середовища.					
Тема 1.3. Інклюзивне навчання. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання	1	1			2
Контрольний захід.				1	1
МОДУЛЬ 2. Управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі ЗСО.					
Тема 2.1. Навчально-науково-методичне забезпечення інклюзивного навчання в закладах ЗСО.	1	2			3
Тема 2.2. Індивідуальна освітня траєкторія дитини з ООП. Моніторинг якості інклюзивного навчання.	1	2	1		4
Практична робота. Розробка та презентація індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами		1	1		2
Контрольний захід				1	1
Разом за програмою:	5	8	3	2	18

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Розбудова інклюзивного освітнього середовища як пріоритетний напрям діяльності керівника закладу ЗСО.

Тема 1.1. Нормативно-правові основи інклюзивної освіти. Інклюзивність як соціальне явище. Інклюзивна культура в суспільстві та закладі освіти. Інклюзивна освіта у контексті НУШ. Класифікаційні ознаки та категорії дітей з особливими освітніми потребами (ООП): сучасне розуміння. Рівні підтримки в інклюзивному освітньому процесі. Інклюзивна культура в суспільстві та закладах освіти. Соціальні стереотипи як фактор, перешкоджаючий розвитку толерантності у процесі інклюзивного навчання.

Тема 1.2. Інклюзивне освітнє середовище: загальні та специфічні характеристики. Передумови для забезпечення успішного впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти. Критерії оцінки інклюзивного освітнього середовища та завдання професійної діяльності керівника закладу ЗСО. Основні принципи універсального дизайну в освіті та принципи розумного пристосування. Особливості професійної діяльності керівника під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Тема 1.3. Інклюзивне навчання: сутність, принципи, критерії ефективності. Стратегії успішного інклюзивного навчання. Інклюзивна компетентність педагога. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання, розвитку учнів з ООП. Нормативні акти та алгоритм дій керівника закладу щодо організації інклюзивного навчання дітей з ООП.

МОДУЛЬ 2. Управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі ЗСО.

Тема 2.1. Навчально-науково-методичне забезпечення інклюзивного

навчання в закладах ЗСО. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) та індивідуальний навчальний план (ІНП) для учнів з ООП. Реалізація ІПР та ІНП: можливості, проблеми, ризики. Адаптація і модифікація змісту навчального предмету. Інструменти для впровадження адаптованої/модифікованої навчальної програми. Робота з новим шаблоном ІПР. Моніторинг стану розвитку дитини з ООП та її навчальних досягнень.

Тема 2.2. Індивідуальна освітня траєкторія дитини з ООП. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини в закладі освіти. Завдання, принципи діяльності, функції учасників. Формування команди психолого-педагогічного супроводу для осіб з ООП, визначення їх ролей, завдань та діяльності. Склад групи фахівців індивідуального супроводу дитини та визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з ООП. Застосування педагогіки партнерства у побудові індивідуальної освітньої траєкторії. Керівник закладу освіти як постійний учасник команди супроводу. Умови співпраці профільних фахівців щодо організації роботи та надання освітніх послуг для дітей з ООП. Моніторинг якості інклюзивного навчання.

3.1. Перелік практичних завдань

Практична робота. Розробка та презентація індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами (з різними нозологіями).

3.2. Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Роль керівника під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.
2. Основні принципи командного підходу в інклюзивній освіті.
3. Організація дистанційного навчання для учнів з ООП.
4. Інклюзивні цінності в закладі освіти.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.
5. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2021/09/22/Nakaz-568-tverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>.
6. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №

957). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8> (дата звернення 12.12.2025).

Основна література

1. Школа інклюзивної освіти: Інклюзія від А до Я / Відеоконтент. URL: https://www.youtube.com/channel/UCZeYWDj0VFI-3lmdLVAXb9g/featured?view_as=subscriber (дата звернення 12.12.2025).

2. Медіа Нова українська школа / Інклюзія. URL: <https://nus.org.ua/tags/129/> (дата звернення 20.12.2025).

Додаткова література

1. Рівні підтримки в освітньому процесі / Ресурсний центр підтримки інклюзивності ІПО КМПУ ім. Б.Грінченка. URL: <https://drive.google.com/file/d/1TR2322aCoUXI3Z8S6e5m0YKQiv401qmi/view> (дата звернення 12.12.2025).

2. Словник інклюзивності / Ресурсний центр підтримки інклюзивності ІПО КМПУ ім. Б.Грінченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1Vh33_rjkCZpEt1TFggLU0T8W-AxeE_Yd/view (дата звернення 12.12.2025).